

Recenziji

1

Pričujoča znanstvena monografija je nadaljevanje prvega dela istoimenske knjige, s čimer vsebinsko dopolnjuje in nadgrajuje najnovejša spoznanja o geografskih značilnostih slovenske Istre. Delo temelji na petih vsebinskih poglavjih, ki osvetljujejo izbrane geografske vidike preučevane pokrajine ter odstirajo pomembne prostorske pojave in procese v njej.

Ocenjujem, da monografija ustreza znanstvenim kriterijem in z več vidikov prispeva k razvoju geografske vede, tako v Sloveniji kot širše. Delo odlikuje pestrost uporabljenih metod in orodij, ki pripomorejo k celostnemu raziskovanju pokrajine, to pa potrjuje položaj in pomen geografije kot holistične vede. Nekatere metode, kot je ocenjevanje fizične ranljivosti obale, so tudi inovativne in imajo veliko aplikativno vrednost. Eno izmed poglavij temelji na antropološkem pristopu, kar je dobrodošlo in osvežujoče, saj v knjigi prevladujoč geografski pogled nadgradi in obogati.

Monografija prinaša nekatera pomembna znanstvena spoznanja ter odstira pretekle in sedanje prostorske dejavnike in silnice v slovenski Istri. Delo je tudi nadvse aktualno, saj se navezuje na nekatere pereče teme, kot so podnebna kriza in spremembe kulturne pokrajine, odlikuje ga tudi pogled v prihodnost. Predstavljena spoznanja zapolnjujejo nekatere raziskovalne vrzeli, hkrati pa porajajo nova raziskovalna vprašanja in so tako pomembna za širjenje znanstvene kulture. Monografija utrjuje položaj slovenske Istre kot ene od bolje preučenih slovenskih pokrajin, kar ji glede na specifičen zgodovinski razvoj in geografsko lego ter dinamičen prostorski razvoj navsezadnje tudi pritiče.

Monografijo poleg znanstvene vrednosti in aktualnosti odlikujejo tudi pregledno podajanje vsebine, terminološka ustreznost ter bogato slikovno in kartografsko gradivo. Menim, da ima knjiga široko ciljno publiko: poleg geografov (raziskovalcev, pedagogov, študentov, strokovnjakov) je potencialno zanimiva in uporabna tudi za prebivalce slovenske Istre, odločevalce in prostorske načrtovalce.

dr. Jernej Tiran

2

Monografija *Geografsko raziskovanje slovenske Istre 2* predstavlja logično in smiselno nadaljevanje prve knjige, ki je izšla pri istem založniku leta 2021. V prvi knjigi so bile uvodoma sintezno predstavljene najpomembnejše naravno- in družbenogeografske značilnosti slovenske Istre, v drugem delu pa so bile posamezne teme prikazane bolj poglobljeno, v ospredju teh razprav pa so bili naravni viri in njihova raba. Že urednik prve knjige Gregor Kovačič je predgovoru napovedal drugo in morda še tretjo knjigo – druga je sedaj pred nami. V njej so v ospredju družbenogeografske teme, s katerimi le-ta logično dopolnjuje prvo knjigo. Treba pa je poudariti, da geografi v skladu z načeli svoje stroke vedno povezujemo družboslovna in naravoslovna znanja; tako je seveda tudi v tej knjigi. Na prvi pogled izstopa tematika prvega poglavja o ranljivosti slovenske obale, a tudi v tem primeru nas avtorici opozarjata, da je »upoštevanje družbeno-ekonomskih dejavnikov pri oceni ranljivosti prav tako pomembno, saj ranljivost obal ocenjujemo predvsem z antropocentričnega vidika«.

Pomembna vloga znanstvenih del je poleg predstavitve raziskav tudi uvajanje nove znanstvene terminologije, pri geografiji pa tudi uveljavljanje novih pokrajinskih imen. Slednjemu so se žal avtorji in uredniki te monografije odrekli, saj že naslov govori o slovenski Istri, torej o slovenskem delu polotoka, ki si ga delimo s Hrvati in Italijani. Za to pokrajino se v geografski literaturi in v javnosti uporablja več različnih imen, glede imena pokrajine so potekale številne razprave, eno izmed njih je organiziral tudi Oddelek za geografijo Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem. Slovenska matica se je npr. v svojih publikacijah odločila za zapis Slovenska Istra, torej to ime uveljavlja kot lastno zemljepisno ime. Pričakoval bi, da se geografi na primorski univerzi tudi v tej monografiji ali pa ob drugih priložnostih opredelijo do te imenoslovne problematike.

Monografija ima poleg predgovora šest daljših poglavij. V prvem Mojca Poklar in Valentina Brečko Grubar obravnavata ranljivost slovenske obale glede na dvigajočo se gladino morja. Na obali oz. na stiku morja s kopnim so zgoščene gospodarske in druge dejavnosti, zato je prikaz posledic dvigovanja morske gladine zaradi podnebnih sprememb s pomočjo indeksa ranljivosti obal ob učinkoviti uporabi geografskih informacijskih sistemov še kako aktualen. V drugem poglavju Miha Koderman in Nataša Kolega na primeru Lucije in Svetega Petra obravnavata novejšo urbanizacijske procese, ki jih interpretirata po posameznih obdobjih in jih pove-

zujeta s širitvijo suburbanizacije na obmejna območja na hrvaški strani. Tretje poglavje o revitalizaciji poti po nekdanji trasi ozkotirne železnice Trst–Poreč (Parenzani), ki ga je napisala Alenka Janko Spreizer, izstopa s svojo metodologijo, kajti »v metodološkem smislu poglavje temelji predvsem na antropoloških pristopih k razumevanju krajine in izhaja iz terenskega dela z opazovanjem z udeležbo«. Metodološka drugačnost tega poglavja bo morda bralca na prvi pogled presenetila ali celo zmotila, vendarle pa menim, da odlično zaokrožuje vsebino monografije ter osvežuje in dopolnjuje geografski pristop. Četrto poglavje pod peresom Valentine Brečko Grubar, Mojce Poklar in Boruta Stojilkovića obravnava klasično geografsko tematiko, to je spremembo rabe zemljišč, in sicer na primeru Dvorov, Movraža in Rakitovca. Odlika tega poglavja je predvsem v tem, da so ugotovljene spremembe s pomočjo zgodovinskih katastrskih virov razložene na podlagi delno strukturiranih intervjujev, hkrati pa je v interpretacijo dejavnikov sprememb vključeno dobro poznavanje tamkajšnjih naravnih razmer. Monografija je z zadnjim poglavjem logično zaokrožena z obravnavo razvojnih priložnosti izbranih naselij (Podpeč, Rakitovec in Zazid), pisci so Valentina Brečko Grubar, Branka Razpet in Miha Koderman. Raziskava je podobno kot v predhodnem poglavju temeljila na intervjujih, poleg tega pa tudi na anketah. Vsa poglavja so bogata opremljena s kartografskim in slikovnim gradivom, kar daje knjigi še dodatno vrednost.

Za skrbno ureditev monografije sta zaslužna Miha Koderman in Mojca Poklar. Delo temelji na raziskovalnem delu učiteljev in študentov Oddelka za geografijo Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem in je kot tako vir navdiha tudi za prihodnje generacije študentov. Kot temeljno geografsko delo o slovenski Istri bo nepogrešljivo branje in izhodišče za prihodnje raziskave, ne samo geografske, ampak tudi drugih sorodnih strok. Podatki o procesih v slovenskem delu Sredozemlja bodo tudi ključen vir za prihodnje raziskave v širšem mediteranskem prostoru, zato je objava monografije pomembna tako v slovenskem kot tudi v mednarodnem okviru.

dr. Matej Gabrovec